

**МБУК «Моркинская ЦБС»
Осипсолинская сельская библиотека**

Яков Элексейн

**д.Осипсола
2017год**

Яков Элексеин

(Алексеев Яков Алексеевич)

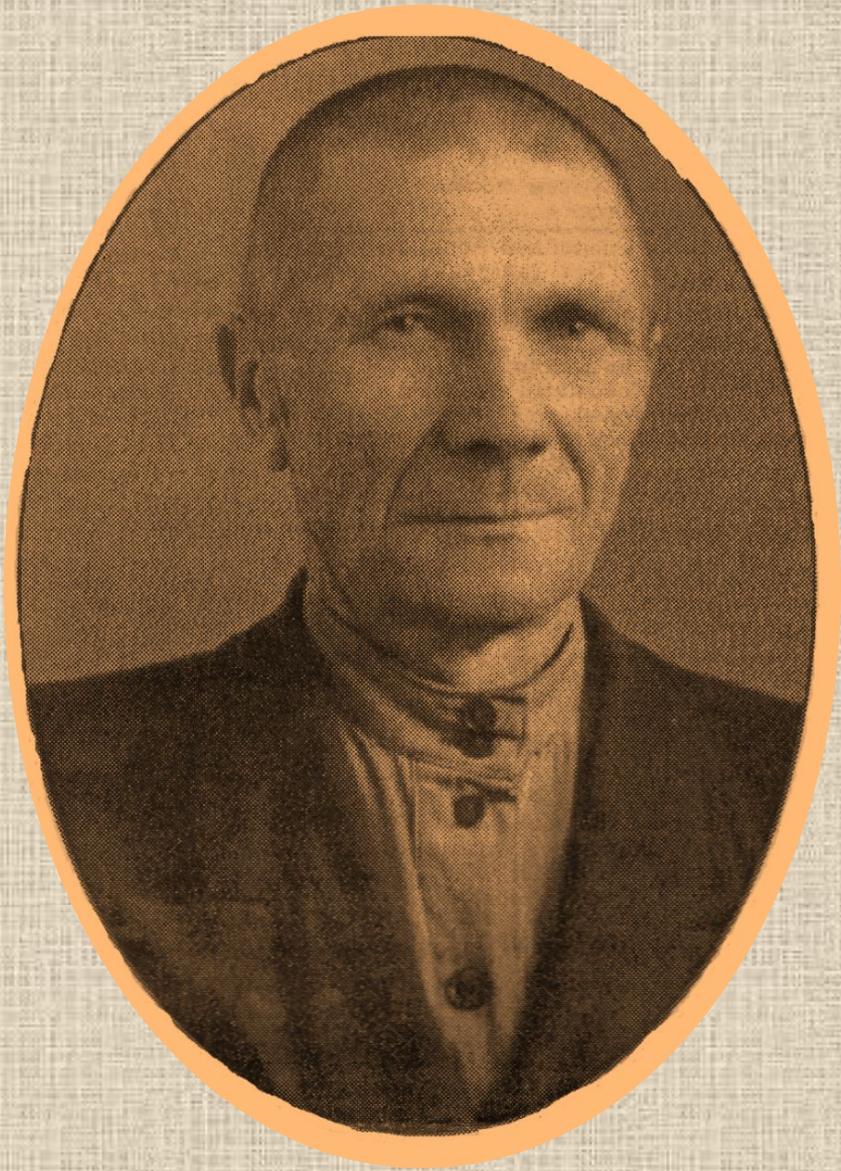
родился в д.Вонжедур Казанской
губернии Царевококшайского уезда
Себеусадской волости 20 декабря
1893года.

Учёба:

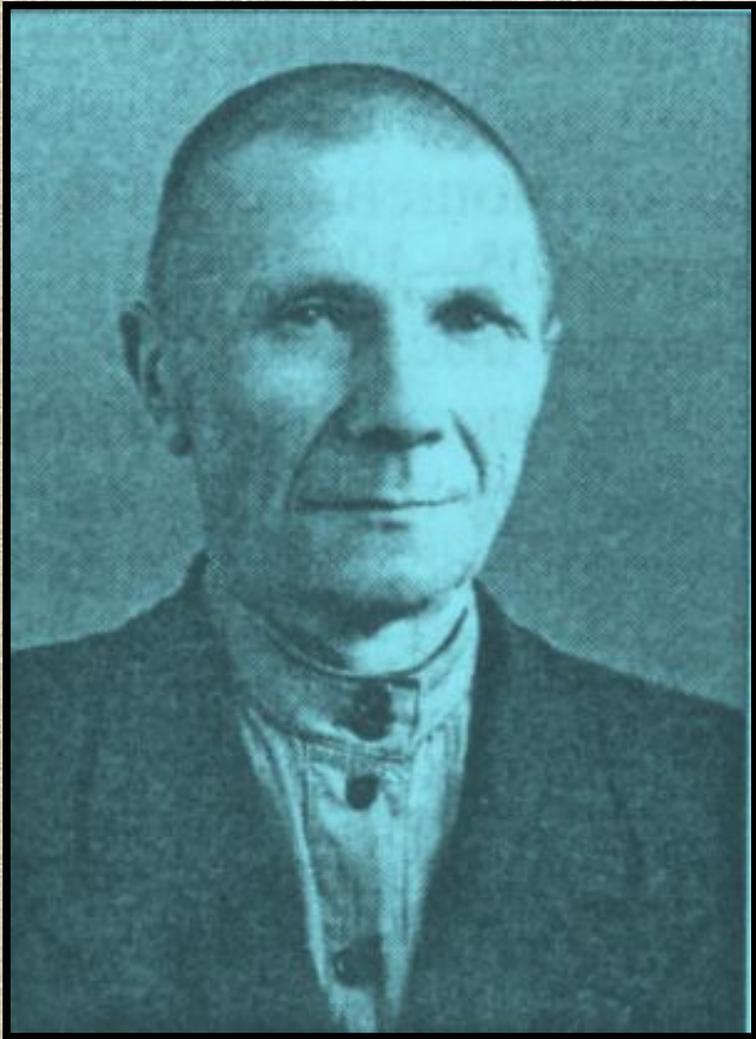
- Начальная школа.
- Аринская двухклассная школа.
- Ронгинская второклассная учительская школа.

Писатель –
участник
империалистической
войны. Пулемётчик.
(С 1 января 1916 года
по 1918 год)

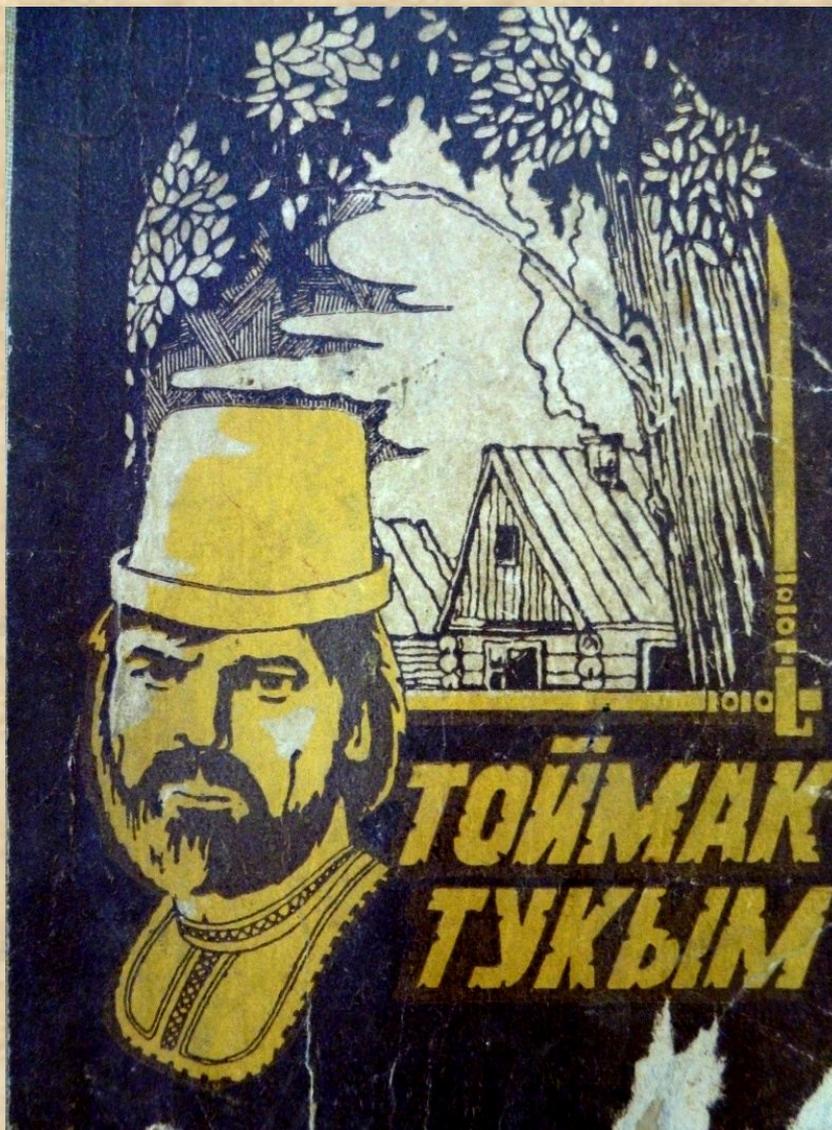
После армии
Яков Элексейн –
селькор газеты
«Йошкар кече».

Прозаик – автор
коротких рассказов.
Первый рассказ
«Нужна ий» вышел в
1924году.

Книга вышла
в 1932 году (2
года пролежала
в редакции).

2 повести: «Кавырля» и «Тоймак тукым»

маска сангаши...
туго, манат. Весым содор на-
лат. Ожым түг шуралтыш-
ыч. Адакат шугынет тугын
кайыш. Маскан, сусыргыш
гынат, виже ешаралте веле,
ваштарешем вигак мия, ма-
нат, шүлшыжкө пуал йорык-
тышаш гай. Кумшо шугынем-
же, манат...

Кувам түгалеш тыгодым:
— Толза ынде, уна-влакна,
үстелтөрыш маска чеснам
авызлаш, — кычыра.

— Шинчына, — маныт. —
Але кугызатын нылымше
шугынымым налымжым вучал-
тена.

Тыге кутыра ыле качай
маска почеш коштымж год-
ымсым. Икана, качай уке
шеггеч...

— Бабай, — маным, —
качай, вынем гыч тарватен,
маскам тыгак пуштын кон-
ден мо? Кочкышымат тыгак
ыштен улыда мо? — шолып-
рак йодым.

— Мый тыгайым ом шар-
не. Шонго, тудо, йүдыген,
ойлыштеш.

Мый ушем пураш түгалме
годыммак пычалзе лияш чотак
шонаш түгалынам. Чодыраш
колташ качайым йыгыжтарем
ыле. Качай эре «але пеш изи
улат, изиш куш, вара кол-
тем» ман сбрен. Адак «тел-
ым коштын от керт, кенгеж-
ым кает» маным.

Теле гоч качай денак ку-
тырен, адак сблдырасе пыча-
лым пбрдалтаренак, кенгеж-
ыш шуча. Ик кече голдым...

— Кача-ай, — лыжган ма-
нам, — үжмем пеш шүшш. та-

йорта — мый куржам. Ма-
куржеш — мый куржам. Ма-
ска кашка гоч — мый кашка
гоч. Маска шоргенче гоч тө-
ршта — мыят почешыже.
Маска кугу кашка гоч төрш-
талтыш — мыят төршталты-
шым, вигак маска ўмбак во-
лен шинчым. Кок пылышж-
ым руалтен кучышым, Могай

влагат, шогалын, ончен шо-
гат.

— Якиш тос, тынар коваш-
тым кум ий погенат гын во-
ле? — йодыт.

— Уке, ик ийыштак, —
манеш.

— Тыгак-тыгак, — мыйже

Яков ЭЛЕКСЕЙН

Чодыра йомак

Ойлымаш

пылышжым шупшылам, ту-
шкыла кудалеш. Оргаж лог-
га гыч корныш лекна, мөң-
гем могогыш кудалына, ма-
ска лопкыката веле, эре йор-
та. Чодыра гыч лекна, ушкал
пече изурем дене кудалына.
Мом ышташ, шонем, төрш-
тен кодаш але капка ончык
шумеш нангайш? Нангает
гын, пукшен колташ күлеш,
тудлан ик шорык огеш сите,
ушкалжымак пукшаш чама-
нет. Ял шенгек шүмеке, туп
гычше төрштынымым

ешарем.

— Шойыштат, ег деч на-
лын конденат дыр? — маныт.

— Уна, тебе охотникше,
чыла тудо лүен, уныкам! —
качай мыйым ончыкта.

— Кай, — маныт, брыныт,
эрдыштым кырат.

— Тале охотникым ямды-
лет, шке гаетак, — келшат.

Мемнан — күсен тич окса.
Мыланем — мыжср, шаро-
вар, тальянка гармонь, виц
теггеаш калаче сукуырет.
Кочай йомашышымат огеш

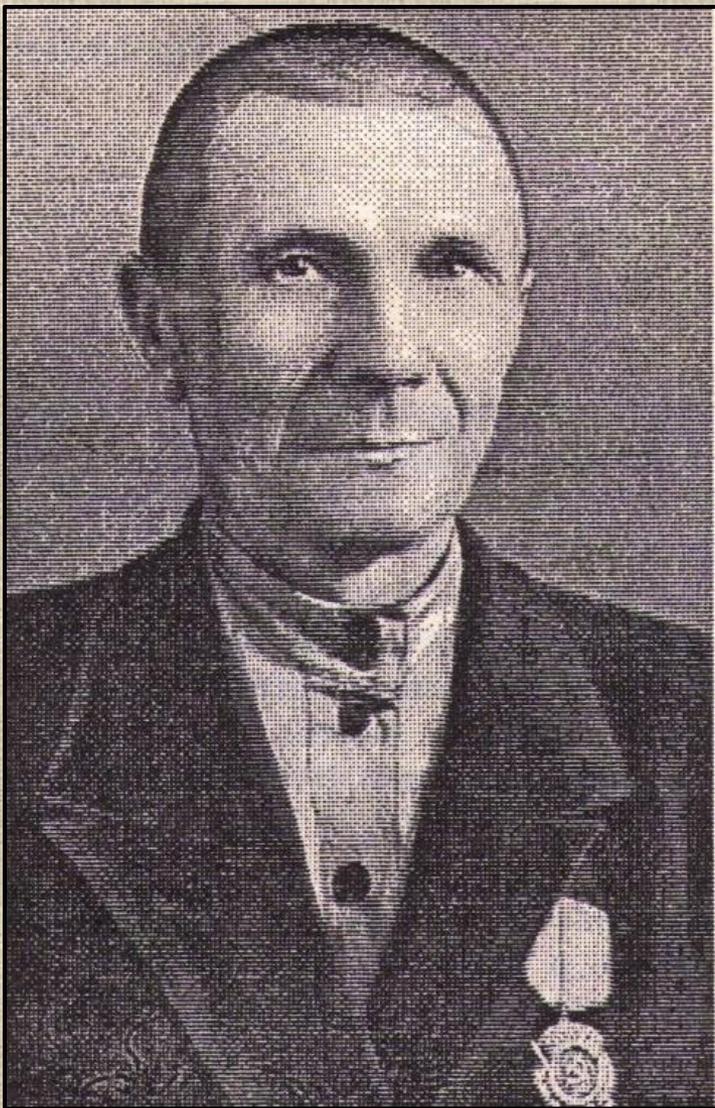
пычалем
ым рудыжым
дробем шала
дым, урымат
тен налам, —
лан инанышы
кошташ түгал
тыге ыштыш
мат чын огы
ыштыме дене
поснат кодат.
Янгелдын шо-
тыге ойлен.

МЫИЫН
мучашышке
колыштшо-вл
мак, тушто ят
очыни, теат
тышлан тенде
посна маскам
туныктен код
не кучаш л
нелыжат огы
могай верыш
корно дене к
за, маска кы
тымо сайра
пычкемыш
шолдыра уки
шопке, нүлг
варналтше
Мнеда маска
куэн кумыжи
те лопкытым,
мыжеш чил
лиеш, тыгай
дыган возеде
 $2 \times 2 = 5$
 $5 \times 5 = 27$
Тиде шүкк

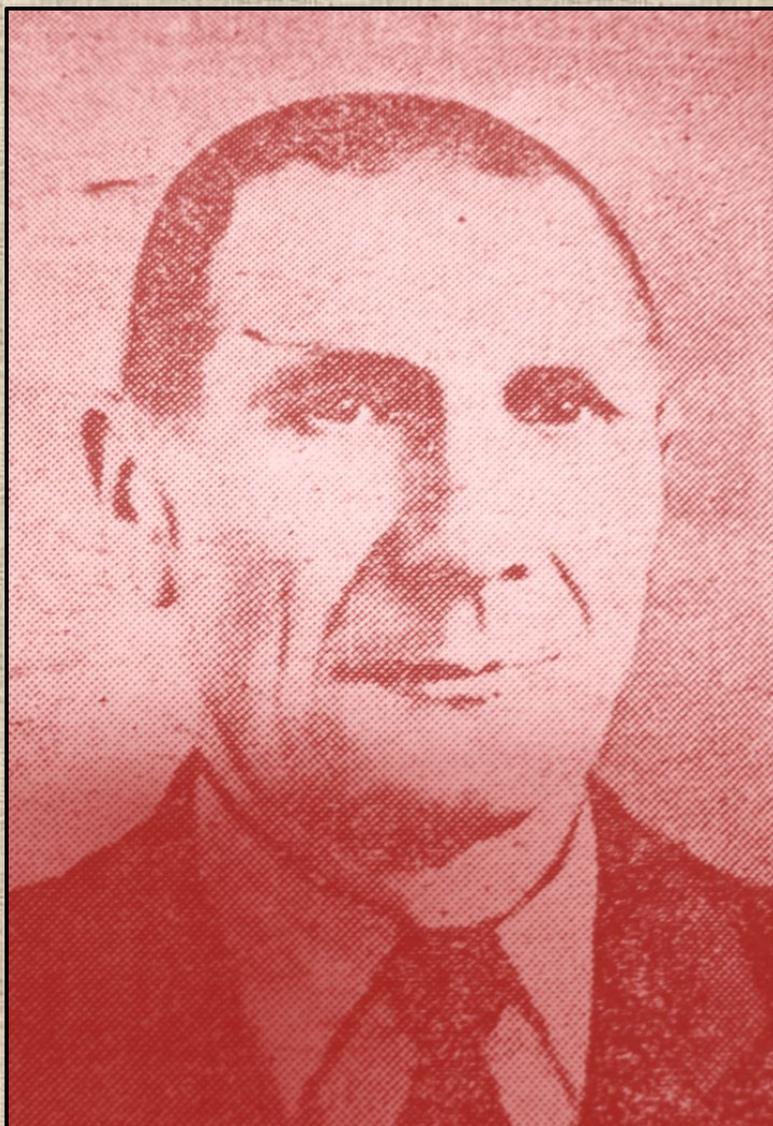
К 100-летию писателя
внук Николай
Алексеев предоставил
рукопись рассказа
«Чодыра йомак»
газете «Марий Эл».

Яков Элексейн с 1935г. по 1940 г. работал в
Кумужъяльской школе завучем, затем
директором.

Педагог –
участник Великой
Отечественной войны.
(С 1942 по 1945гг. -
рота охраны в военно-
воздушной академии).

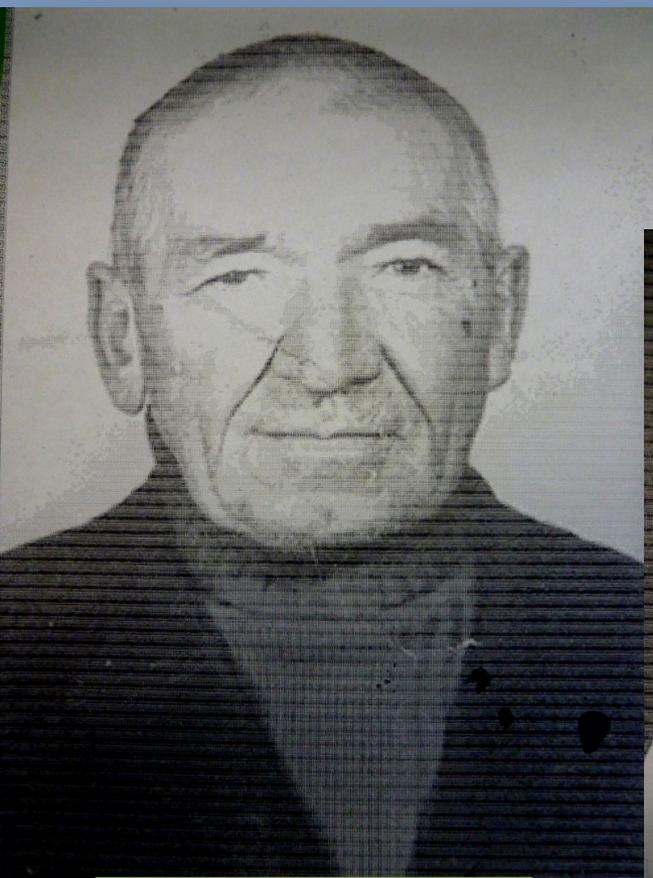
Награды фронтовика:

- ❖ Медаль «За победу над Германией»,
- ❖ Медаль «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945гг.»,
- ❖ Орден Трудового Красного Знамени.

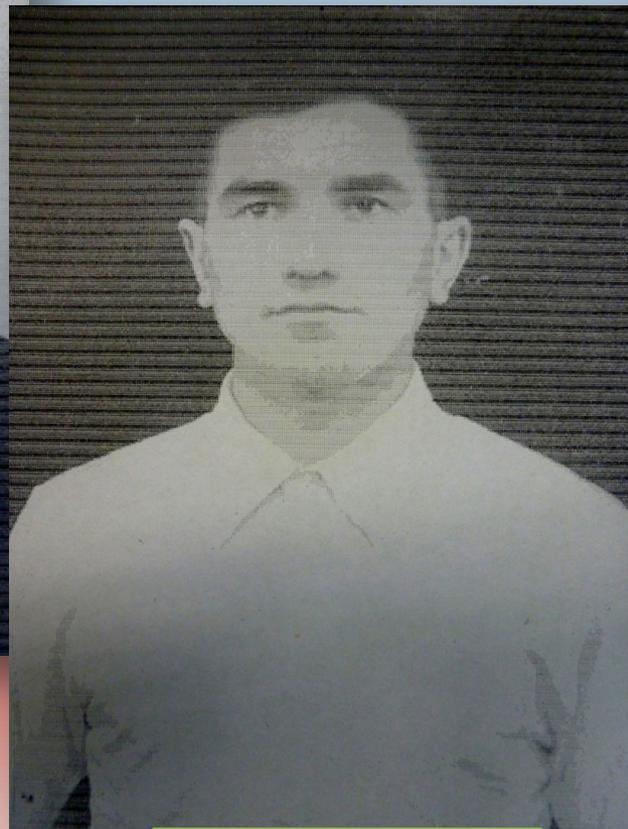
Яков Алексеевич с супругой

СЫНОВЬЯ ПИСАТЕЛЯ:

Александр

Петр

Иван

Внуки писателя:

Владимир

Венера

Галина

Писателя провожают в последний путь

Яков Элексейн
(Алексеев Яков Алексеевич)

Яков Элексейн 1893ий 20 декабрьыште Морко район, Вончыдур ялысе йорло кресаньык ешеш шочын. Еш кугу - латшым еҥан, но иктат лудын-возен моштен огыл. Лумлан логалше мландыште кинде шагал шочын, садлан илен лекташ пашам ӱрдыжтӱ, улдракшым чодыраште, смола заводлаште ышташ зерештын. „Кугыен дене пырля мыйым иктаж пашаш нангаеныт ын, мый ала-могай пиалан еҥла чучынам“, -воза Я. Элексейн. Тунгалтыш школ, варажым Арынысе двухклассный училище, мбакыже Ронго селасе второклассный учительский школ-еве тыгай образований дене Яков Алексеевич 1913 ийыште уныктымо пашаш шогалеш.

1917ийысе февраль революцийым Я. Элексейн фронтышто ашлиеш. Кугыждам сумырымӱ деч вара тудым салтак комитыш сайлат. Кугу октябрь революций годым Яков Алексеевич Украиныште лийын. 1918 ийыште тудо мӱнгыжӱ пӱртыш. Ты жап гыч тунгалын, Я. Элексейнын чыла илышыже ныктымо да сълнымут паша дене кылдалтеш. Кугу отечественный сар жапыште Яков Алексеевич Ленинградский военное-здушный академийыште служитлен, а 1955ий август гыч - атель, тошто илышым XVIII курым гыч тунгалын, кугу октябрь революций марте почын пуэн. Тудын ойлымаш ден ыстляштыже тӱрлӱ илыш йыжыҥ гоч эртыше еҥ-влак ретлаалтыт: „ӱрмӱк“ ден „Кавырля“ повестьлаште - ӱрмӱк, толдо, Кавырля „Тоймак тукымышто“ - Лычий, Настий, ак да молат. нуно моткоч неле илыш дене илат гынат, икан кече толшашлан ӱшаным огыт йомдаре.

Стенд писателю
в Кумужьяльской основной школе

Обновленный дом писателя

Жена сына Ивана Анна проживает в этом доме.

Улица деревни Вонжедур носит имя писателя

- Автор презентации: Михайлова Р.Ш.
 - Корректор: Тимофеева М.Г.